

Ar izrādes „Iespējamā tikšanās” režisoru Dmitriju Petrenko sarunājas kultūras žurnālists Arno Jundze

Arno Jundze: Kāds ir tavs stāsts par Paula Barca lugu „Iespējamā tikšanās”?

Dmitrijs Petrenko: Ar šo lugu sanāca diezgan spontāni. Lasīju Mariusa Ivaškeviča lugu „Kants”, kas iestudēta Maskavā Majakovska teātrī, un domāju, ka tā man tagad vēl nav piemērota – pārāk spēcīgi otrie plāni. Nolēmu atlikt iestudēšanu uz vēlāku laiku. Tomēr, lasot recenzijas par „Kanta” iestudējumu Majakovska teātrī, redzēju tajās atsauces uz Paula Barca lugu „Iespējamā tikšanās” par Bahu un Hendeli. Es atradu šo lugu, izlasīju un piedāvāju to teātrim. Tā sanāca, ka tieši tajā laikā Ingus Liniņš šo lugu bija jau iztulkojis un atsūtījis teātrim kā vienu no mūsdienu aktuālajām lugām, kuru kāds režisors varētu gribēt iestudēt. Tas viss notika īsu mirkli, pirms es teātrī pateicu, ka gribu šo lugu. Līdz ar to man uzreiz bija arī tulkojums! Ingus pie tā vēl nedaudz piestrādāja. Protams, es paskatījos, ka „Iespējamā tikšanās” ir diezgan daudz iestudēta, arī Krievijā. Ir filma.

Arno Jundze: Kas tieši tevi uzrunāja šajā Barca darbā?

Dmitrijs Petrenko: Divas lietas. Viens, kas man patīk - vāciešiem ir tiešām izkopts konceptuālais uzstādījums, ļoti konkrēti raksturi, skaidrs konflikts. Otrs, kas man parasti mazāk interesē, bet šoreiz tas bija svarīgi – lugai ir sižets, daudz negaidītu pavērsienu. Parasti mani tas mazāk piesaista, bet šoreiz šīs abas lietas salikās kopā. Labi uzrakstīta luga, dzīvi monologi: runā par vienu, domā par citu. Man kā režisoram, kuram vēl nav tik liela pieredze, bija interesanti to analizēt. Bija arī ļoti interesanti strādāt ar aktieriem, domāt, kā to izdarīt. Ir jau vēl viens kritērijs. Izlasi lugu un tev patīk. Izlasi otrreiz – joprojām patīk, bet nezini, kā to iestudēt. Un tad sākas domāšanas process. Nav tā, ka izlasi un vari teikt – šo es varētu kaut rīt izdarīt. Pagāja pietiekami ilgs laiks, kamēr sapratu, kā to varu uztaisīt. Lugā ir ļoti daudz tēmu. Sākumā, man šķiet, es drusku tā kā maldījos, mēģināju par visu, bet tad uz beigām sāku redzēt ļoti konkrēti. Nevis, par ko ir luga, bet gan to, ko mēs ar aktieriem gribam tajā pateikt.

Arno Jundze: Kas ir šīs tavas tēmas?

Dmitrijs Petrenko: Uzreiz bija skaidrs, lai nu kā man interesētu divu mākslinieku liktenis, kuri nekad dzīvē nav satikušies, kas arī ir viens no faktoriem – interesanti taču, kas būtu, ja būtu -, tomēr es ļoti labi saprotu, ka skatītājiem, pirmkārt, interesē cilvēks, nevis mākslinieks vai citas profesijas pārstāvis. Mēģināju meklēt, kas šajā lugā ir tas cilvēciskais, un tajā ir viena sāpīga tēma – te ir stāsts par cilvēkiem, kuri mūsu dzīvē varbūt parādījušies kādā sīkā epizodē, bet viņi mums neliek mieru, liek par sevi domāt un kļuvuši, kā lugā viņus sauc, – par spokiem, kas ietekmē mūsu dzīvi, kaut gan varbūt pat vispār nav bijuši tai blakus. Kā ar to var tikt galā? Protams, mēs

gribam šos cilvēkus satikt, mēģināt ar viņiem aprunāties, tomēr beigās kļūst skaidrs, ka nekāda iespējamā vai neiespējamā tikšanās te nepalīdzēs. Kamēr cilvēks nepalīdz pats sev, kamēr viņš nesakārto savu prātu un emocionālos stāvokļus, šādas tikšanās var būt, bet var nebūt. Tām nav lielas nozīmes. Tā apmēram viss sāka veidoties, un es ceru, ka tas viss būs interesanti arī skatītājiem. Man negribējās taisīt izrādi tikai par diviem mūziķiem, par diviem ģeniāliem un izciliem komponistiem.

Arno Jundze: Ko iesāksi ar daudzajām dramaturga remarkām? Viņš lugā ar tādu vāciešiem piedēvētu precizitāti komandē – te skan tāda mūzika, te tāda, šim varonim ir brūni, bet padiluši svārki, šim atkal citādāki.

Dmitrijs Petrenko: Dramaturga norādes ņemšu vērā ļoti minimāli. Man vispār patīk lugas, kurās ir maz dramaturga remarku, bet es saprotu, ka remarkas bieži vien ir konkrēta laika nodeva. Viljamsam vispār ir ļoti smalki aprakstīts, kā ko iestudēt. Man tomēr tuvākas ir mūsdienu lugas, kur vai nu tāpat ir skaidrs, vai vari pagriezt, kā pašam vajadzīgs, saglabājot, protams, lugas konstrukciju. Bet šajā darbā ar remarkām ir interesanti. Barcs, piemēram, raksta: „bikli”. Un tad es domāju, kas tad īsti ir bikli, jo bikli taču var būt gan tā, gan tā, gan vēl miljons veidos. Attiecībā uz mūziku es šoreiz daļēji paļāvos uz autoru, jo tur skan gan Goldberga variācijas, gan Mesijas fragmenti. Tomēr šis tas ieskanas arī no tā, kas šķita svarīgi man. Es te konsultējos ar jauno mūziķi Reini Tomiņu, kurš piedalās izrādē. Parasti pret mūziku iztuos diezgan rezervēti. Man vajag, lai to gandrīz nedzird, un galvenais, lai tā netraucē, bet šajā izrādē beidzot ir pamatojums, kāpēc jāskan izcilai mūzikai. Ir taču absolūti skaidrs, ka gan Hendeļa, gan Baha mūzika pats par sevi ir mākslas darbs. Ko tur vēl jaukties iekšā? Šai izrādei mūzika ļoti prasās un tai ir jāskan. Tas notiks diezgan klasiski, bet vietām arī mūsdienīgi, šī vārda labākajā nozīmē, jo visus šos darbus izpilda Reinis uz marimbas.

Arno Jundze: Esam nonākuši pie izrādē iesaistītajiem aktieriem. Pēc tavas ieceres komponistus atveidos aktrises.

Dmitrijs Petrenko: Man attiecībā uz aktieriem ir tā, ka es cenšos nedomāt, kuram aktierim kas varētu piestāvēt. Es vienkārši eju pa teātri un pēkšņi ieraugu – jā, šim aktierim ir jāspēlē. Tieši tā notika ar Olgu Degi un Lidiju Pupuri. Man tobrīd galvā bija Barca luga, domāju visas tās lietas, ko jau tādos brīžos domā. Un tad es redzēju, kā viņas sēdēja un savā starpā sarunājās. Nospriedu, bet kāpēc gan ne? Turklāt baroks ir tāds sievišķīgs laikmets: baleta pirmsākumi, kustības, izskats. Manuprāt, tas pat būtu pretenciozi un dīvaini mēģināt mūsdienu teātrī aktieriem vīriešiem uzmaukt galvā parūkas un likt attēlot to laiku. Domāju, ka sievietes to var izdarīt precīzāk, jaudīgāk un interesantāk. Viņas man pašam ilgi prasīja – kāpēc viņas un ko es atbildēšot žurnālistiem, kālab šāda izvēle? To arī atbildu. Man liekas, ka galvenais ir, lai šis paņēmieni strādā. Ja tas nedarbotos, tad būtu jādomā, kur ir iemesls? Bet tas strādā!

Arno Jundze: Mani, godīgi sakot, neizbrīnīja šāda izvēle, domāju, ka tas varētu būt labi un interesanti. Ja ir iedomāta tikšanās, kāpēc ne?

Dmitrijs Petrenko: Mani tas arī neizbrīna un liekas normāli. Bet citiem atkal liekas, ka tas būs galvenais, pie kā var piesieties šajā izrādē. Nē, nu, tur vēl var apvainoties, ka tekstā vienu otru kritiķi nosauc par muļķi, arī sevi, arī varoņi viens otru. Vienmēr var jau atrast, par ko apvainoties vai piesieties. Tāds nu tas lugas teksts ir.

Arno Jundze: Kā būs ar lugas gastronomisko slāni? Kad lasīju, godīgi sakot, riju siekalas, kaut biju labi paēdis. Abi varoņi tur tik garšīgi ēd un dzer labu vīnu! Var teikt, ka pēkšņi sajutu izsalkumu.

Dmitrijs Petrenko: To droši vien sajūtīs arī skatītāji. Tuvplāns ir ļoti liels. Līdz šim es vairāk vai mazāk esmu bijis nosacītības piekritējs teātrī, bet te es lauzīju galvu un domāju, kā ar to tikt galā. Satikos ar mūsu mākslinieci Annu Heinrichsoni un nolēmu – kas tur ko mocīties? Austeres tiešām ir austeres, bet artišoki – artišoki. Tad mēs atradām restorānu, kas mums uz katru izrādi piegādās galdu ar lugā nepieciešamajiem ēdieniem.

Arno Jundze: Nabaga skatītāji! To, jau lasot, bija grūti izturēt, kur nu vēl skatīties.

Dmitrijs Petrenko: Jā! (Smejas.) Restorānā teica, ka zupa būšot ļoti smaržīga, tāpēc iesaku labāk paēst pirms izrādes. Mums gan viss nebūs tieši tā kā lugā, kur Hendeļa palīgs pats atver austerēm vākus. Tur ir arī teksts, kā tās vajadzētu pareizi izsūkt. Kad par to stāstījām restorāna šefpavāram, viņi teica, ka mūsdienās tā austeres vairs neviens nepasniedzot, jo austeres jāgriež ar ļoti asu nazi un cilvēkam, kas to dara, jābūt īpašos cimdos, lai nesavainotos. Mūsdienās austeres pasniedz atvērtas. Turklāt izrādījās, ka austeres nevarot ēst katru vakaru!

Arno Jundze: Kā tad ir ar īstajiem komponistiem un viņu dzīvēm?

Dmitrijs Petrenko: Protams, ka mēs pētījām visu, ko varējām izpētīt. Galu galā vairāk nekā trīs simt gadi jau pagājuši. Ir biogrāfijas, leģendas, dokumenti. Tomēr arī mēs gājām vairāk tajā virzienā, ko prasa lugas dramaturģija. Izrāde ir izrāde. Tā nepretendē uz zinātniska pētījuma lauriem vai dokumentalitāti. Tas ir iztēles radīts stāsts, par to, kā varbūt varētu būt, ja Hendelis un Bahs tiešām satiktos. Bet viņi nesatikās!

Es tomēr ceru, ka, noskatoties izrādi, būs skatītāji, kuri gribēs paņemt kādu disku un paklausīties abu komponistu radīto mūziku. Gatavojot šo izrādi, es izgāju cauri Baha un Hendeļa mūzikas kolekcijām. Fantastiski. Uzliec uz austiņām, piemēram, Mateja pasiju un brauc 3. autobusā, klausies – pilnīga apokalipse. Bet Goldberga variācijas, kuras Bahs sarakstīja kādam grāfam, jo tas sūdzējās, ka nevarot vakarā aizmigt, – klausies un iestājas tāds miers!

